

Фрагментен послепис подир фрагментите на Георги Марковски

За да могат да си говорят двамата, трябва да има място и сто го мястото, което предлага Георги Марковски - ФРАГМЕНТЪТ. Фрагментът говори за неща, които не можеш нито да претвориш, нито да разрешиш, защото са самите човешки устои. Фрагментът може да излъчи всичко - от истории до чистата духовност. Фрагментът е размисъл, който не копнее за взаимност, а за провокация. Фрагментът е светкавично забито копие - копието на Свети Георги (вж. илюстрацията на корицата). Фрагментът е рукнали светкавици - светкавиците от устата на лампата. Фрагментът е огромна сила - силата на Победоносца. Това са възможностите, които дава Георги Марковски на фрагмента. (Не правя литературноисторически асоциации с възможностите, които други дават на фрагмента, например Гео Милев или Атанас Далчев. Те биха имали смисъл за едно изследване изобщо на поетиката на литературния фрагмент.)

„Христоматия за двамата“ може да бъде определена като първата АНТОЛОГИЧНА книга на писателя. Така се усеща и така я мисли самият той - като „мост“, „клуч“, „синтез“ между написаното и ненаписаното от него. Интересен опит да се опредметни съпътстващата го Книга - тази, която носи у себе си от първочутата майчина приказка (включена като фрагмент), от първопрочетеното и първонаписаното; която непрекъснато нараства и се пренарежда и практически е невъзможно да бъде завършена. Не става дума за линейно и постъпателно нарастване, тъй като сложетът на тази книга се оказва твърде концентрично изграждан, но това ще го „каже“ някой от следващите фрагменти. Антологичността на книгата има следния съществен резултат: тя затваря кръга на творчеството на писателя, нещо повече: очертава вечния му кръговрат. Оттук нататък всяка нова книга ще внася напрежение в кръга, но вписвайки се в него.

Книга на една човешка памет срещу безпаметството на колективната памет. Авторът я нарича „мозаечен портрет на времето“, „уловено в движение“. Улавянето в движение предполага подобна философия в движение: тази, която и случилото се в живота, и прочетеното, и написаното превръща в прозрение за истината - не умозрителна, а „ЗРЯЩА“ философия.

„Случи се...“ - такива чисто разказвачески подстъпи се срещат в много от фрагментите. Много често те самите са разказ, а не цитирана сентенция. Фрагментописецът размишлява чрез истории: литературни, исторически, житейски. Или: неочакваната промяна в хода на мисленето има същото решаващо значение, каквото и в развитието на действието на един разказ например. Коментирайки 12-томното „Изследване на историята“ на Арнълд Тойнби, Георги Марковски не постига

повече от проблематизирането на тезата на историка за развитието на човечеството. „Правото“ възглеждане в самия труд повече не може да даде. Проблясъкът идва съвсем неочаквано, „отстрани“: „Но сто нещо, което неочаквано променя нещата“. И следва обръщане към предисторията на „Историята“ на Тойнби, което радикално придвижва мисленето по темата и довежда до прозрението, че „тъкмо българската земя крие клуча за бъдещето на човечеството“. Тук, на това „очакване“, фрагментът постига и емоционалния си завършек.

Тази е книгата, която най-много показва Георги Марковски като любител на парадокса. Като че ли за него има нещо успокояващо в мисленето чрез парадокси - едва след като достигне до изключващото се „обратно“, би могъл да се увери, че вече е събрал истината.

„Интервюто“ се оказва механизъм на голяма част от фрагментите: с Отец Паусий Хилендарски, с художника Тодор Цонев, с Архимандрит Георги Елдъров (...), със себе си, с читателя като краен резултат. В интервюта със себе си научаваме собствените му прозрения, а когато те са свързани с предисторията им, ставаме свидетели на самия момент на прозрение (но и той не е въвеждане в „творческата лаборатория“). От интервюта с другите най-ефективни са тези въпроси, които „познават“ собствените въпроси на интервюирания. На тях той не би могъл да отговори формално. Тогава отговорите му се превръщат освен в познание, адресирано до някого, и в самопознание.

Георги Марковски с патос отрича възможността и нас, българите, да обявят за химерен етнос. Но какво ще каже за това, че на „маса лутащи се и усилно рефлектиращи личности“, с психика, „затворена само в рамките на голото Аз“, продуцираща „изтънена демагогия“ е заприличала голяма част от обезродената родна интелигенция, която, така обезродена, се готви да се влее в света, а не да прекопава родните устои?

Всеки по себе си го знае: българинът е по-силен в мълчавите молитви, отколкото в колективните моления. Писателите ни са по-силни в мълчавото, лапидарно слово, отколкото в монолитните, крупни творения. Фрагментите на Георги Марковски - българското писане, резюмиращото писане, стегнато като четиристията на Андрей Германов. Като че с подобна „четиристияна“ нагласа той е стегнал и книгите си, и живота си в една книга, за брод към читателя.

СВЕТЛАНА СТОЙЧЕВА